

This Question Paper contains 21 printed pages.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 115643

046(GHE)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ અને 49 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
- 3) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.
- 5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 1 થી 10 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા ચાર વિકલ્પ (A, B, C, D) પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નના 1 ગુણ છે. [10]

- 1) આયોજન એ ધંધાકીય સાહસનું મગજ છે તો વ્યવસ્થાતંત્ર એ શું છે ?
 - (A) હૃદય
 - (B) હાથ - પગ
 - (C) શારીરિક માળખું
 - (D) રક્ત
- 2) ધ્યેયલક્ષી સંચાલનના સિદ્ધાંતના પ્રણેતા કોણ હતા ?
 - (A) પીટર એફ. ડ્રકર
 - (B) ફેડરીક ટેલર
 - (C) હેનરી ફેયોલ
 - (D) મેક્સ વેબર

- 3) એકમનું જીવન-ધ્યેય નક્કી કરતી યોજના કઈ છે ?
- (A) કાયમી યોજના
(B) વ્યૂહાત્મક યોજના
(C) સુનિયોજિત યોજના
(D) એક ઉપયોગી યોજના
- 4) કાર્યોના વિભાગીકરણને કારણે નીચેનામાંથી શું શક્ય બને છે ?
- (A) વિશિષ્ટીકરણ
(B) આયોજન
(C) સંકલન
(D) દોરવણી
- 5) સંચાલનનું કયું કાર્ય અંકુશના જન્મદાતા તરીકે ઓળખાય છે ?
- (A) વ્યવસ્થાતંત્ર
(B) કર્મચારી વ્યવસ્થા
(C) દોરવણી
(D) આયોજન
- 6) રોકાણ અંગેના નિર્ણયો એટલે
- (A) મૂડી પડતર
(B) મૂડી બજેટિંગ
(C) મૂડી માળખું
(D) નફાનું પુનઃ રોકાણ

- 7) ડિવિડન્ડ કઈ મૂડી પર ચૂકવાય છે ?
- (A) ભરપાઈ થયેલી મૂડી
- (B) અધિકૃત મૂડી
- (C) મંગાવેલી મૂડી
- (D) કાર્યશીલ મૂડી
- 8) જામીનગીરીઓના ખરીદ - વેચાણમાં કેટલા પ્રકારના ઓર્ડર હોય છે ?
- (A) બે
- (B) ત્રણ
- (C) ચાર
- (D) પાંચ
- 9) બજારીય સંચાલનમાં બજાર મિશ્ર એટલે શું ?
- (A) પેદાશ, ઉત્પાદન વિતરણ અને કિંમત
- (B) પેદાશ, વાહન વ્યવહાર, બજાર અને ગ્રાહક
- (C) પેદાશ, હરીફો, સરકાર અને અન્ય
- (D) પેદાશ, કિંમત, અભિવૃદ્ધિ અને વિતરણ
- 10) જાહેર હિતની અરજી કઈ કોર્ટમાં થઈ શકે ?
- (A) ફોજદારી કોર્ટ
- (B) દિવાની કોર્ટ
- (C) જિલ્લા કોર્ટ
- (D) સુપ્રીમ કોર્ટ

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 11 થી 20 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો.
દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 11) યંત્રોની ગોઠવણી અને સમારકામને લગતાં કાર્યો સંચાલનની કઈ સપાટીએ થાય છે ?
- 12) વર્તન સંબંધિત વિચારધારામાં કયા-કયા ખ્યાલોનો સમાવેશ થાય છે ?
- 13) કયા વ્યવસ્થાતંત્રને લશ્કરી વ્યવસ્થાતંત્ર કહે છે ?
- 14) પસંદગીની પ્રક્રિયાનો આધાર જણાવો.
- 15) નિરીક્ષણનો અર્થ આપો.
- 16) કઈ જામીનગીરી બહાર પાડવાનો ખર્ચ પ્રમાણમાં ઓછો આવે છે ?
- 17) NSDL નું વિસ્તૃત રૂપ આપો.
- 18) ડિપોઝીટરી કાયદો ક્યારે અમલમાં આવ્યો ?
- 19) પ્રસિદ્ધિનો અર્થ આપો.
- 20) ધંધાકીય પર્યાવરણ સાથે સંકળાયેલ પરિબલોનાં માત્ર નામ આપો.

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 21 થી 35 સુધીના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો.
દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.

[30]

- 21) સંચાલનથી સમાજને કયા લાભ મળે છે ?
- 22) 'Rule of Thumb' કોને કહે છે ?
- 23) વૈધિક વ્યવસ્થાતંત્રની લાક્ષણિકતાઓ ના નામ આપો.

અથવા

સત્તા સોંપણીના મૂળતત્ત્વો ના નામ આપો.

- 24) તાલીમનો અર્થ આપો.
- 25) ભરતી એટલે શું ?
- 26) સહભાગીદારી એટલે શું ?
- 27) માહિતી સંચારની પદ્ધતિઓમાં દશ્ય - શ્રાવ્ય સાધનોના નામ આપો.
- 28) ધંધાના અસ્તિત્વને જોખમમાં મૂકતા બાહ્ય પરિબળો કયા છે ?
- 29) ઈષ્ટતમ મૂડી માળખું એટલે શું ?
- 30) નાણા બજારના સાધનો કયા છે ?

અથવા

નાણાકીય બજારના પ્રકારો જણાવો.

- 31) બજાર સંશોધનનો અર્થ આપો.
- 32) પેદાશ વિભાવનાની સમજ આપો.
- 33) તકરાર નિવારણ માટેની ત્રિસ્તરીય પદ્ધતિ વિશે જણાવો.
- 34) રાજકોષીય નીતિ કઈ બાબતો સાથે સંકળાયેલ છે ?
- 35) માથાદીઠ આવકમાં ક્યારે વધારો થઈ શકે ?

વિભાગ - D

■ નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 36 થી 45 સુધીના પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો.

દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે.

[30]

- 36) સંચાલનની વિવિધ સપાટીઓ ના નામ આપી આકૃતિ દોરો.
- 37) સંકલનનું મહત્ત્વ જણાવો.

- 38) આધુનિક વિચારધારાઓ વિશે ટૂંકનોંધ લખો.
- 39) વિકેન્દ્રીકરણનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- 40) કાર્યાનુસાર વ્યવસ્થાતંત્રની આકૃતિ દોરો.
- 41) અંકુશ પ્રક્રિયાના તબક્કામાં સુધારાલક્ષી પગલા અંગે સમજૂતી આપો.
- 42) નાણાકીય સંચાલનના હેતુઓ સમજાવો.

અથવા

તફાવત આપો : કાયમી મૂડી અને કાર્યશીલ મૂડી

- 43) પ્રાથમિક મૂડી બજારની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
- 44) જાહેર સંપર્કમાં કઈ પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ થાય છે ?

અથવા

સારા વેચાણકર્તાના લક્ષણો જણાવો.

- 45) ધંધાકીય પર્યાવરણને અસરકર્તા પરિબલોની માત્ર યાદી બનાવો.

અથવા

ખાનગીકરણની હકારાત્મક અસરો જણાવો.

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 46 થી 49 સુધીના પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ આપો.
દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે.

[20]

- 46) આયોજનની મર્યાદાઓ સમજાવો.
- 47) પસંદગીની પ્રક્રિયા સમજાવો.

અથવા

તાલીમ અને વિકાસ વચ્ચે તફાવત સમજાવો.

48) દોરવણીનો અર્થ આપી લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.

49) ગ્રાહક સુરક્ષાના કાયદા મુજબ ગ્રાહકોની જવાબદારીઓ વર્ણવો.

અથવા

ધંધાના દૃષ્ટિકોણથી ગ્રાહક સુરક્ષાના મહત્ત્વ વિશે જણાવો.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

046(H)

(March, 2020)

Time : 3 Hours

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्न पत्र में कुल पाँच विभाग हैं और 49 प्रश्न हैं।
- 2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
- 3) प्रश्नों के दाहिनी ओर अंक दिए गए हैं।
- 4) प्रश्नों के साथ दी गई सूचनाओं के अनुसार ही उत्तर दीजिए।
- 5) नया विभाग नए पन्ने से आरंभ कीजिए।

विभाग -A

- निम्नलिखित 1 से 10 बहुविकल्प प्रकार के प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों (A, B, C, D) में से सही विकल्प चुनकर उसका उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 1) आयोजन व्यावसायिक साहस का मस्तिष्क है, तो व्यवस्थातंत्र क्या है?
 - (A) हृदय
 - (B) हाथ-पैर
 - (C) शारीरिक ढाँचा
 - (D) रक्त
- 2) ध्येयलक्षी संचालन के सिद्धान्त के प्रणेता कौन थे?
 - (A) पीटर एफ. ड्रकर
 - (B) फ्रेडरिक टेलर
 - (C) हेनरी फेयोल
 - (D) मेक्स वेबर

- 3) इकाई का जीवनलक्ष्य निश्चित करनेवाली योजना कौन-सी है?
- (A) स्थायी योजना
(B) व्यूहात्मक योजना
(C) सुनियोजित योजना
(D) एकल उपयोगी योजना
- 4) कार्यों के विभागीकरण के कारण निम्न में से क्या संभव हो जाता है?
- (A) विशिष्टीकरण
(B) आयोजन
(C) संकलन
(D) मार्गदर्शन
- 5) संचालन का कौन-सा कार्य नियंत्रण के जन्मदाता के रूप में जाना जाता है?
- (A) व्यवस्थातंत्र
(B) कर्मचारी व्यवस्था
(C) मार्गदर्शन
(D) आयोजन
- 6) विनियोग सम्बन्धित निर्णय अर्थात्
- (A) पूँजी लागत
(B) पूँजी बजटिंग
(C) पूँजी ढाँचा
(D) लाभ का पुनः विनियोग
- 7) डिब्रिडन्ड कौन-सी पूँजी पर चुकाया जाता है?
- (A) भरपाई हुई पूँजी
(B) अधिकृत पूँजी
(C) प्रार्थित पूँजी
(D) कार्यशील पूँजी

8) जामिनगिरियों के क्रय-विक्रय में कितने प्रकार के ऑर्डर होते हैं?

- (A) दो
- (B) तीन
- (C) चार
- (D) पाँच

9) बाजार संचालन में बाजार मिश्र अर्थात् क्या?

- (A) उत्पाद, उत्पादन, वितरण तथा मूल्य
- (B) उत्पाद, वाहन व्यवहार, बाजार तथा ग्राहक
- (C) उत्पाद, प्रतिस्पर्धी, सरकार तथा अन्य
- (D) उत्पाद, मूल्य, अभिवृद्धि तथा वितरण

10) जनहित याचिका कौन-से कोर्ट में की जा सकती है?

- (A) फौजदारी कोर्ट
- (B) दिवानी कोर्ट
- (C) जिला कोर्ट
- (D) सुप्रीम कोर्ट

विभाग - B

■ निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 11 से 20 तक के प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए।
प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

11) यंत्रों की व्यवस्था और मरम्मत कार्य संचालन के किस स्तर पर होता है?

12) व्यवहार संबंधित विचारधारा में किन विचारों का समावेश होता है?

13) किस व्यवस्थातंत्र को सैन्य व्यवस्थातंत्र कहते हैं?

- 14) चयन प्रक्रिया के आधार बताइए।
- 15) निरीक्षण का अर्थ बताइए।
- 16) कौन-सी जामीनगिरी निर्गमित करने का खर्च प्रमाण में कम आता है?
- 17) NSDL का विस्तृत रूप लिखिए।
- 18) डिपॉजिटरी कानून कब से लागू हुआ?
- 19) प्रचार का अर्थ बताइए।
- 20) व्यावसायिक पर्यावरण के साथ जुड़े हुए तत्वों के मात्र नाम दीजिए।

विभाग - C

- निम्नलिखित 21 से 35 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :

[30]

- 21) संचालन से समाज को क्या लाभ प्राप्त होता है?
- 22) 'Rule of Thumb' किसे कहते हैं?
- 23) औपचारिक व्यवस्थातंत्र के लक्षणों के नाम बताइए।
अथवा
अधिकार सौंपने के मूलतत्वों के नाम बताइए।
- 24) प्रशिक्षण का अर्थ बताइए।
- 25) भर्ती अर्थात् क्या?
- 26) सहसाझेदारी अर्थात् क्या?

- 27) सूचना संचार की पद्धतियों में दृश्य-श्राव्य साधनों के नाम बताइए।
- 28) व्यवसाय के अस्तित्व को जोखिम में डालनेवाले बाह्य परिबल कौन से हैं?
- 29) अनुकूलतम (आदर्श) पूँजी ढाँचा अर्थात् क्या?
- 30) द्रव्य बाजार के साधन कौन-कौन से हैं?

अथवा

वित्तीय बाजार के प्रकार बताइए।

- 31) बाजार संशोधन का अर्थ दीजिए।
- 32) उत्पाद धारणा की जानकारी दीजिए।
- 33) विवाद निवारण की त्रि-स्तरीय पद्धतियों के नाम बताइए।
- 34) राजकोषीय नीति किन बातों से जुड़ी हुई है?
- 35) प्रतिव्यक्ति आय में कब वृद्धि हो सकती है?

विभाग - D

- निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 36 से 45 तक के मुद्दासर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :

[30]

- 36) संचालन के विविध स्तरों के नाम बताकर आकृति बनाइए।
- 37) संकलन का महत्त्व बताइए।
- 38) आधुनिक विचारधाराओं पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।
- 39) विकेन्द्रीकरण का महत्त्व स्पष्ट कीजिए।

- 40) कार्यानुसार व्यवस्थातंत्र की आकृति बनाइए।
- 41) नियंत्रण प्रक्रिया के सोपान में सुधारात्मक उपाय समझाइए।
- 42) वित्तीय संचालन के उद्देश्यों को समझाइए।

अथवा

अन्तर दीजिए :

स्थायी पूँजी तथा कार्यशील पूँजी।

- 43) प्राथमिक पूँजी बाजार के लक्षण बताइए।
- 44) सार्वजनिक संपर्क में कौन-सी प्रवृत्तियों का समावेश होता है?

अथवा

अच्छे विक्रयकर्ता के लक्षण बताइए।

- 45) व्यावसायिक पर्यावरण को प्रभावित करनेवाले तत्वों की सूची बनाइए।

अथवा

निजीकरण के सकारात्मक प्रभाव बताइए।

विभाग - E

- निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 46 से 49 तक के उत्तर विस्तारपूर्वक लिखिए प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :

[20]

- 46) आयोजन की सीमाएँ समझाइए।
- 47) चयन की प्रक्रिया समझाइए।

अथवा

अन्तर स्पष्ट कीजिए :

प्रशिक्षण और विकास।

- 48) मार्गदर्शन का अर्थ बताकर उसके लक्षण समझाइए।
- 49) ग्राहक सुरक्षा के कानून के अनुसार ग्राहकों के उत्तरदायित्व का वर्णन कीजिए।

अथवा

व्यवसाय के दृष्टिकोण से ग्राहक सुरक्षा का महत्त्व समझाइए।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

046(E)

(March, 2020)

Time : 3 Hours/

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains Five sections and total 49 questions.
- 2) All questions are compulsory. Options are internal.
- 3) Figures to the right side indicate full marks for the questions.
- 4) Answers should be written according to the instructions only.
- 5) Start new section on a new page.

SECTION - A

- Question nos. from 1 to 10 are multiple choice questions. Select the correct option from the options (A, B, C, D) and write them. Each question carries 1 mark :

[10]

- 1) If planning is the brain of business then what is organisation?
 - (A) Heart
 - (B) Limbs
 - (C) Structure of body
 - (D) Blood
- 2) Who was the founder of Principles of Management by objective?
 - (A) Peter F. Drucker
 - (B) Fredrick Taylor
 - (C) Henry Fayol
 - (D) Max Weber

- 3) Which of the following plans determines the objectives of business?
- (A) Standing Plan
 - (B) Strategic Plan
 - (C) Tactical Plan
 - (D) Single Use Plan
- 4) What is possible from the following due to departmentalization of work?
- (A) Specialization
 - (B) Planning
 - (C) Coordination
 - (D) Directing
- 5) Which function of management is known as the father of controlling?
- (A) Organization
 - (B) Staffing
 - (C) Directing
 - (D) Planning
- 6) Decisions of investment means.
- (A) Capital cost
 - (B) Capital budgeting
 - (C) Capital structure
 - (D) Ploughing back of profit

- 7) From which capital is dividend paid?
- (A) Paid up capital
 - (B) Authorised capital
 - (C) Called up capital
 - (D) Working capital
- 8) How many types of orders are there in purchase-sale of securities?
- (A) Two
 - (B) Three
 - (C) Four
 - (D) Five
- 9) What is market Mix in marketing management?
- (A) Product, Production, Physical distribution and Price
 - (B) Product, Transportation, Market and Customers
 - (C) Product, Competitors, Government and others
 - (D) Product, Price, Promotion and Physical distribution
- 10) In which court can the Public interest litigation be filed?
- (A) Criminal Court
 - (B) Civil Court
 - (C) District Court
 - (D) Supreme Court

SECTION - B

- Answer the following questions from 11 to 20 in one sentence each. Each question carries 1 mark : [10]

- 11) Which level of management does the function of machinery layout and repairing?
- 12) Which concepts are included in behavior related thoughts?
- 13) Which organisation is called Army organisation?
- 14) Which is the base of the selection process?
- 15) What do you mean by supervision?
- 16) For which type of security issue the expenses are comparatively less?
- 17) Give the full form of NSDL.
- 18) When did Depository Act come into force?
- 19) Give meaning of Publicity.
- 20) Give only names of factors related to business environment.

SECTION - C

- Answer the following questions from 21 to 35 in brief. Each question carries 2 marks : [30]

- 21) How does management benefit the society?
- 22) What is "Rule of Thumb"?
- 23) List the characteristics of formal organisation.

OR

State the elements of delegation of Authority.

- 24) Give the meaning of training.
- 25) What is recruitment?
- 26) What is Co-partnership?
- 27) State the Audio-Visual means of methods of communication.
- 28) Which external factors jeopardize the very existence of a business?
- 29) What is meant by optimum capital structure?
- 30) What are the instruments of money market?

OR

State the types of financial market.

- 31) Give the meaning of market research.
- 32) Explain the term product concept.
- 33) Explain three tier redressal system for grievances.
- 34) Which aspects are included in fiscal policy?
- 35) When there can be an increase in per capita income?

SECTION - D

■ Answer the following questions from 36 to 45 to the point.

Each question carries 3 marks :

[30]

- 36) State the levels of management with the help of diagram.
- 37) State the importance of coordination.

- 38) Write a short note on modern thoughts.
- 39) Describe the importance of decentralisation.
- 40) Draw a diagram of functional organisation.
- 41) Explain corrective measures in control process.
- 42) Explain the objectives of Financial Management.

OR

Distinguish between :

Fixed capital and Working capital.

- 43) State the characteristics of Primary Capital market.
- 44) Which activities are included in Public relations?

OR

Mention the characteristics of a good salesman.

- 45) Make a list of factors which affect business environment.

OR

State the positive effects of privatisation.

SECTION - E

- **Answer the following questions from 46 to 49 in detail. Each question carries 5 marks :**

[20]

- 46) Explain the limitations of planning.
- 47) Explain the selection procedure.

OR

Distinguish between training and development.

- 48) Define Direction and explain its characteristics.
- 49) Explain the responsibilities of consumers according to Consumer Protection Act.

OR

State the importance of Consumer Protection Act from the view point of business.

--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 115123

154(GHE)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ:

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 6 વિભાગ અને 35 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પ આંતરિક છે.
- 3) પ્રશ્નની સૂચના અનુસાર જવાબ લખો.
- 4) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 5) ફૂટપટ્ટી તેમ જ પેન્સિલનો ઉપયોગ જરૂરી છે.
- 6) ગણના માટે સાદા કેલ્ક્યુલેટર નો ઉપયોગ કરી શકાશે.
- 7) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખો.

વિભાગ - A

■ નીચે આપેલા 1 થી 10 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પો પૈકી સાચો વિકલ્પ શોધી તેનો જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે. [10]

- 1) ભાગીદારના ચાલુ ખાતાની જમા બાકીનું વ્યાજ પેઢી માટે શું ગણાય ?
(A) ખર્ચ (B) દેવું
(C) આવક (D) નુકસાન
- 2) પાઘડી એ નું નાણાકીય મૂલ્ય છે.
(A) રોકાણો (B) હરીફાઈ
(C) કાયમી મિલકત (D) ધંધાકીય એકમની પ્રતિષ્ઠા
- 3) ભાગીદારી પેઢીના પુનર્ગઠન વખતે રોકાણો પુનઃ મૂલ્યાંકન બાદના પાકા સરવૈયામાં દર્શાવવામાં આવે છે.
(A) આંતરિક કિંમતે (B) પડતર કિંમતે
(C) બજાર કિંમતે (D) દાર્શનિક કિંમતે

- 4) રીયા, ધ્રુવી અને ઈશા સરખા હિસ્સે નફો નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. ધ્રુવી નિવૃત્ત થાય છે. ધ્રુવીનો ભાગ રીયા અને ઈશાને સરખે હિસ્સે મળે છે. તો રીયા અને ઈશાનું નવું નફા નુકસાનનું પ્રમાણ થશે.
- (A) 3 : 1 (B) 2 : 1
(C) 1 : 2 (D) 1 : 1
- 5) પેટીના વિસર્જન સમયે કારીગર અકસ્માત વળતર ભંડોળ ક્યા ખાતે લઈ જવામાં આવે છે ?
- (A) માલ મિલકત નિકાલ ખાતે (B) ભાગીદારોના મૂડી ખાતે
(C) નફા - નુકસાન ખાતે (D) રોકડ ખાતે
- 6) કંપનીને શેરના જાહેર ભરણાં માટે કોની સંમતિ લેવી પડે છે ?
- (A) કેન્દ્ર સરકાર (B) સેબી
(C) રાજ્ય સરકાર (D) રીઝર્વ બેન્ક
- 7) ડિબેન્ટર પ્રીમિયમથી બહાર પાડતાં મળેલ પ્રીમિયમની રકમ છે.
- (A) મહેસૂલી નફો (B) મૂડી નુકસાન
(C) નફો (D) મહેસૂલી નુકસાન
- 8) નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ કામગીરી ખર્ચામાં થતો નથી ?
- (A) મિલકત વેચાણ નુકસાન (B) આગથી થયેલ નુકસાન
(C) ચૂકવેલ વ્યાજ (D) ઉપરના બધા
- 9) પ્રવાહી ગુણોત્તર એ
- (A) તરલતાનું માપ છે.
(B) ટૂંકા ગાળાની નફાકારકતાનું માપ છે.
(C) નફાકારકતાનું માપ.
(D) સદ્ધરતાનું માપ દર્શાવે છે.
- 10) ગયા વર્ષની સરખામણીમાં ચાલુ વર્ષે પાઘડીની રકમ ઘટે, તોકહેવાય.
- (A) પાઘડીનું વેચાણ (B) પાઘડીની ખરીદી
(C) પાઘડી માંડી વાળી (D) ઉપરના બધા

વિભાગ - B

- નીચેના 11 થી 20 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક વાક્યમાં લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે. [10]
- 11) અધિક નફાનું સૂત્ર જણાવો.
 - 12) ભાગીદારી પેઢીનું પુનર્ગઠન એટલે શું ?
 - 13) નવા ભાગીદારને મળતા કોઈપણ બે હક જણાવો.
 - 14) મરજ્યાત વિસર્જન એટલે શું ?
 - 15) હાલના કંપની ધારાના નિયમ પ્રમાણે કંપની શેરદીઠ ઓછામાં ઓછી કેટલી કિંમતે તેના શેર બહાર પાડી શકે ?
 - 16) ડિબેન્ચર એટલે શું ?

અથવા

જામીનગીરીના આધારે ડિબેન્ચરના પ્રકાર જણાવો.

- 17) તુલનાત્મક પત્રક એટલે શું ?
- 18) કયા ગુણોત્તરો દ્વારા કાર્યક્ષમતા મપાય છે ?
- 19) વ્યાજ આવરણ ગુણોત્તરનું સૂત્ર જણાવો.
- 20) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ એટલે શું ?

વિભાગ - C

- નીચેના 21 થી 26 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. દરેકના 3 ગુણ છે. [18]
- 21) જય અને અજય એક ભાગીદારી પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓની મૂડીનું પ્રમાણ 3 : 2 છે. જયને તેનું કમિશન બાદ કર્યા પછીના ચોખ્ખા નફા પર 8% કમિશન આપવાનું છે. જો વર્ષના અંતે પેઢીનો નફો ₹ 96,876 હોય, તો જયને કુલ કેટલી રકમ મળશે ?
 - 22) સંજુ, રઘુ અને રાજુ એક પેઢીના ભાગીદારો છે તેમની વચ્ચે નફો નુકસાનનું પ્રમાણ 1 : 2 : 2 છે. બધાજ ભાગીદારોએ નફા નુકસાનની ફાળવણીનું પ્રમાણ બદલીને 3 : 2 : 1 કરવાનું નક્કી કર્યું છે. ભાગીદારોએ કરેલ ત્યાગની ગણતરી કરો.
 - 23) નીચેના વ્યવહારની પેઢીના વિસર્જનના સંજોગોમાં થતી આમનોંધ લખો. (બા. જે. જરૂરી નથી.)
 - (1) ચોપડે પાઘડી દર્શાવેલ નથી છતાં વિસર્જન સમયે તેના વેચાણના ₹ 60,000 ઉપજ્યા.

- (2) લેપટોપની કિંમત ₹ 45,000 છે. એક ભાગીદાર તેને ₹ 35,000 માં લઈ જાય છે.
- (3) પરચૂરણ લેણદારો ₹ 80,000, દેવું 25% વટાવે ચૂકવ્યું.
- 24) વિસર્જન વખતે પેઢીની કુલ મિલકતો ₹ 8,00,000 છે. જે પૈકી ચાલુ મિલકતો 40% છે. જેમાં રોકડનો ₹ 40,000 નો સમાવેશ થાય છે. સ્થિર મિલકતોના 120% રકમ ઉપજી. જ્યારે ચાલુ મિલકતોની 80% રકમ ઉપજી. જરૂરી ગણતરી અને આમનોંધ લખો. (બા. જે. જરૂરી નથી)

અથવા

ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન કરવા અદાલત કેવા સંજોગોમાં હુકમ કરી શકે છે ? સમજાવો.

- 25) સિદ્ધ લિમિટેડ તા. 1-1-2017 ના રોજ ₹ 300 ના એક એવા 8 ટકાના 14,000 ડિબેન્ચર 5 ટકાના પ્રીમિયમથી બહાર પાડ્યા. જે તા. 31-12-2023 ના રોજ ડિબેન્ચર દીઠ ₹ 330 ની કિંમતે પરત કર્યા. કંપનીના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખો. (બા. જે. જરૂરી નથી.)
- 26) ચાર્મી લિમિટેડ ₹ 6,00,000 ની મશીનરી પ્રેમ મેન્યુ. લિ. પાસેથી તા. 1-12-2017 ના રોજ ખરીદી. ₹ 2,00,000 તારીખ 1-1-2018 ના રોજ ચેકથી ચૂકવ્યા. બાકીની રકમ માટે ₹ 4,20,000 ના 11 ટકાના ડિબેન્ચર આપે તો ચાર્મી લિ. ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખો. (બા. જે. વગર.)

અથવા

તફાવત લખો શેર અને ડિબેન્ચર (ત્રણ મુદ્દા)

વિભાગ - D

- નીચેના 27 થી 30 પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ગણતરી કરી જવાબ આપો. દરેક પ્રશ્નના 4 ગુણ છે.

[16]

- 27) પ્રભા અને પ્રભુ ભાગીદારી પેઢીના નફા તથા અન્ય માહિતીના આધારે ભાગીદારી પેઢીની પાઘડીની સરેરાશ નફાને મૂડીકૃત કરવાની પદ્ધતિ મુજબ ગણતરી કરો.

- (1) રોકાયેલી મૂડી

(2) અપેક્ષિત વળતરનો દર 12%

(3) પાછલા વર્ષનો નફો

વર્ષ	નફો (₹)
2014-15	1,20,000
2015-16	90,000
2016-17	1,50,000

28) નીચે આપેલા નફા - નુકસાનનાં પત્રકોના આધારે નફા - નુકસાનના સમાન માપના પત્રકો તૈયાર કરો.

વિગત	નોંધ નંબર	તા. 31-3-2017 (₹)	તા. 31-3-2016 (₹)
(I) વેચાણની ઉપજ		37,50,000	30,00,000
(II) ખર્ચાઓ			
(i) પુનઃ વેચાણ માટેની ખરીદી		20,62,500	15,00,000
(ii) કર્મચારી લાભના ખર્ચાઓ		2,50,000	3,00,000
(iii) નાણાકીય ખર્ચાઓ		2,25,000	1,80,000
(iv) ઘસારો અને માંડી વાળેલ રકમો		3,00,000	2,70,000
કુલ ખર્ચાઓ		28,37,500	22,50,000
(III) આવકવેરા પહેલાનો નફો		9,12,500	7,50,000
(IV) બાદ : આવકવેરો 30%		2,73,750	2,25,000
(V) આવકવેરા પછીનો નફો		6,38,750	5,25,000

- 29) નીચે આપેલી કર્ણાવતી કંપની લિમિટેડની માહિતી પરથી કાચા નફાનો ગુણોત્તર અને કામગીરી ગુણાત્તર શોધો.

વિગત	વર્ષ 2019 (₹)
વેચાણ	15,00,000
વેચેલ માલની ખડતર	7,50,000
વહીવટી ખર્ચા	1,00,000
વેચાણ ખર્ચા	2,50,000
ઘસારો	1,00,000

અથવા

રાજયશ કંપની લિમિટેડની નીચેની વિગતોના આધારે દેવા - ઇક્વિટી ગુણોત્તરની ગણતરી કરો.

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બિન ચાલુ મિલકતો	28,00,000	લેણદારો	90,000
ચાલુ મિલકતો	17,00,000	દેવી હૂંડીઓ	40,000
કુલ દેવા	15,00,000	ખર્ચા ચૂકવવાના બાકી	70,000

- 30) નીચે આપવામાં આવેલ માહિતીના આધારે રોકાણની પ્રવૃત્તિઓમાંથી ઉદ્ભવતા રોકડ પ્રવાહની ગણતરી કરો.

વિગત	રકમ (₹)
બિનચાલુ રોકાણોનું વેચાણ	8,80,000
જમીનની ખરીદી	14,80,000
યંત્રની ખરીદી	9,80,000
ફર્નિચર વેચાણ	4,50,000

રોકાણો પર ડિવિડન્ડ મળ્યું	4,00,000
પાઘડીના ચૂકવ્યા	3,20,000
શેર બહાર પાડ્યા	12,00,000
ડિબેન્યર પરત કર્યા	4,50,000
લોન લીધી	2,80,000

અથવા

નીચે આપેલ માહિતીના આધારે નાણાકીય પ્રવૃત્તિઓમાંથી ઉદ્ભવતા રોકડ પ્રવાહની ગણતરી કરો.

વિગત	તા. 31-3-2019 (₹)	તા. 31-3-2018 (₹)
10% ના ડિબેન્યર	2,45,000	1,95,000
ઈક્વિટી શેરમૂડી	3,45,000	2,50,000
12% ના ડિબેન્યર	1,00,000	1,50,000
પ્રેફરન્સ શેરમૂડી	80,000	1,00,000
બેંક ઓવર ડ્રાફ્ટ	45,000	68,000

વધારાની માહિતી :

- (1) ડિબેન્યર વ્યાજના ચૂકવ્યા ₹ 12,000
- (2) ઈક્વિટી શેર ડિવિડન્ડ અને પ્રેફરન્સ શેર ડિવિડન્ડના ચૂકવ્યા ₹ 22,000
- (3) બેંક ઓવર ડ્રાફ્ટનું વ્યાજ ચૂકવ્યું ₹ 4,000

વિભાગ - E

નીચેના 31 થી 33 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. માગ્યા મુજબ જવાબ લખો.
દરેક પ્રશ્નના 8 ગુણ છે.

[24]

31) ભવ્ય અને દીપ એક પેઢીના 1 : 2 ના પ્રમાણમાં નફો - નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2019 ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવા	રકમ (₹)	મિલકત લેણા	રકમ (₹)
મૂડી ખાતા :		પાઘડી	27,000
ભવ્ય 1,00,000		જમીન મકાન	1,50,000
દીપ 1,50,000	2,50,000	યંત્રો	50,000
નફા નુકસાન ખાતું	9,000	સ્ટોક	20,000
સામાન્ય અનામત	15,000	દેવાદારો	30,000
લેણદારો	25,000	લેણી હૂંડી	10,000
ઘાલખાધ અનામત	8,000	રોકડ	20,000
	3,07,000		3,07,000

ઉપરની તારીખે તેઓએ વેદાંતને નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આપ્યો. અન્ય બાબતો નીચે મુજબ નક્કી કરવામાં આવી.

- (1) દેવાદારો પર ઘાલખાધ અનામત ₹ 5,000 રાખવી.
- (2) જમીન મકાનની કિંમત 10% વધારો કરવો.
- (3) યંત્રોની ચોપડે કિંમત તેની બજાર કિંમત કરતા 25% વધુ છે.
- (4) સ્ટોકની કિંમત 10% ઘટાડવી.
- (5) વેદાંત પોતાના ભાગની પાઘડી પેટે ₹ 16,000 રોકડા લાવે છે. જૂના ભાગીદારોના ત્યાગનું પ્રમાણ 1 : 3 છે.
- (6) વેદાંત પોતાના ભાગની મૂડી પેટે રોકડા 2,69,000 જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

- 32) A, B અને C 4 : 3 : 2 ના પ્રમાણમાં નફો - નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2019 ના રોજનું તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

પાકું સરવૈયું

મૂલ: A 1,600		પાઘડી	36,
B 96,000		જમીન-મકાન	1,50,000
C 80,000	3,36,000	યંત્ર	90,000
અનામત ભંડોળ	45,000	સ્ટોક	85,000
કામદાર વળતર		દેવાદારો 60,000	
અનામત	13,500	ધા. અનામત - 4,000	56,000
ભાગીદારોની લોન		બેન્ક	
A 10,000		જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ	
B 16,000	26,000		
લેણદારો	64,000		
	4,84,		

તા. 1-4-2019 ના રોજ A નિવૃત્ત થાય છે. નિવૃત્તિની શરતો નીચે મુજબ છે.

- (1) જમીન મકાનની કિંમત ₹ 1,80,000 ગણાવી.
- (2) યંત્રની કિંમત ₹ 15,000 થી ઘટાડવી.
- (3) દેવાદારો પર 10% ઘાલખાધ અનામત રાખવી.
- (4) લેણદારા પૈકી ₹ 5,000 ચૂકવવા પડશે નહિ.
- (5) પેઢીની પાઘડીનું મૂલ્ય ₹ 1,80,000 આંકવું.
- (6) B અને C નું લાભનું પ્રમાણ 3 : 1 છે.
- (7) A ને ₹ 20,000 તરત જ ચૂકવવા અને બાકીની રકમ લોન તરીકે રાખવી.

પુનઃ મૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોના મૂડી ખાતા અને નિવૃત્તિબાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

33) ગુજરાત મશીન લિમિટેડે ₹ 10 નો એક એવા 15,00,000 ઇક્વિટી શેર બહાર પાડ્યા જેના પર નીચે મુજબ રકમ ચૂકવવાની હતી.

અરજ સાથે શેર દીઠ ₹ 3

મંજૂરી વખતે શેર દીઠ ₹ 4

પ્રથમ અને આખરી હપ્તા વખતે શેર દીઠ ₹ 3

કંપનીને જાહેર જનતામાંથી 15,70,000 શેર અરજીઓ મળી. વધારાની મળેલ અરજીઓ નામંજૂર કરી તેના પર અરજી વખતે મળેલ નાણાં પરત કરવામાં આવ્યા.

આકાશ કે જેના 1,200 શેર મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા તેણે આખરી હપ્તાની રકમ ચૂકવી ન હતી.

કંપનીએ જે શેર પર હપ્તા બાકી હતા તે શેર જપ્ત કર્યા. જમ કરેલા બધા શેર મહત્તમ વટાવ આપીને ફરીથી બહાર પાડ્યા.

ઉપરના વ્યવહારો નોંધવા કંપનીના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ પસાર કરો (બા. જે. જરૂરી નથી).

અથવા

પલાશ કંપની લિમિટેડ એ 2,00,000 ઇક્વિટી શેર, શેરદીઠ ₹ 10 ના લેખે જાહેર જનતા માટે બહાર પાડ્યા. કંપનીએ અરજી વખતે શેર દીઠ ₹ 3.50 મંજૂરી વખતે શેર દીઠ ₹ 4 અને પ્રથમ અને આખરી હપ્તા વખતે શેર દીઠ ₹ 2.50 મંગાવવાના નક્કી કર્યા હતા.

જાહેર જનતા પાસેથી 2,30,000 ઇક્વિટી શેરની અરજીઓ મળી. જેમાંથી 30,000 ઇક્વિટી શેરની અરજીઓ નામંજૂર કરી તેના પરથી રકમ અરજદારોને પરત કરી.

હીત કે જેણે 2,500 શેરની અરજી કરી હતી તેણે અરજી સમયે શેરદીઠ રૂ. 10 લેખે પૂરેપૂરી રકમ મોકલી આપી હતી. કંપનીએ તેના બધા જ શેર મંજૂર રાખ્યા હતા. જ્યારે પ્રીત કે જેના 1,500 શેર મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. તેણે શેર મંજૂરી વખતે પ્રથમ અને આખરી હપ્તાની રકમ પણ કંપનીને મોકલી આપી હતી.

આ સિવાય મંજૂરી સમયની તથા હપ્તા વખતે લેણી થતી રકમો સમયસર પૂરેપૂરી મળી ગઈ હતી. કંપનીના ચોપડે ઉપરના વ્યવહારોની આમનોંધ પસાર કરો (બા. જે. જરૂરી નથી.).

વિભાગ - F

■ નીચેના 34 અને 35 નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. દરેકના 11 ગુણ છે.

[22]

34) અંશ અને વંશની ભાગીદારી પેઢીના કાચા સરવૈયા અને હવાલાઓ પરથી નફા નુક્સાન ખાતું મૂડી ખાતું અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

અંશ અને વંશની ભાગીદારી પેઢીનું તા. 31-03-2019 ના રોજનું કાયું સરવૈયું

વિગત	₹ ઉધાર બાકી	₹ જમા બાકી
મૂડી ખાતા		
અંશ		1,50,000
વંશ		1,60,000
માલનો સ્ટોક (31-3-2019)	54,600	
રોકડ સિલક	560	
બેંકમાં ચાલુ ખાતે	14,000	
SBI ની ફિક્સ ડીપોઝીટ	80,000	
દેવાદારો લેણદારો	36,800	24,000
પગાર	37,000	
જમીન મકાન	1,80,000	
યંત્રો	40,000	
ફર્નિચર	10,000	
વીમા પ્રિમિયમ	2,000	
સ્ટેશનરી છપામણી	1,200	
ઘાલખાધ - ઘાલખાધ અનામત	400	2,000
જાહેરાત ખર્ચ	1,200	
મુસાફરી ખર્ચ	800	
વેપાર ખાતે		61,800
વંશની લોન (1-10-18)		60,000
વટાવ અનામત		760
	4,58,560	4,58,560

હવાલાઓ:

- (1) અંશ ₹ 4,000 ની મૂળ કિંમતનો માલ અંગત વપરાશ માટે લઈ ગયો હતો પરંતુ ચોપડે લખાયું નથી.
 - (2) હિસાબી વર્ષના અંતે ₹ 8,000 ની કિંમતનો માલ ઉધાર ખરીદ્યો હતો પરંતુ ચોપડે નોંધવાનું રહી ગયું છે.
 - (3) અગાઉથી ચૂકવેલ વિમા પ્રિમિયમ ₹ 400 છે.
 - (4) દેવાદારોમાંથી ₹ 800 નું લેણું હવે વસૂલ થઈ શકે તેમ નથી. દેવાદારો પર 5% ઘાલખાપ અનામત રાખો.
 - (5) યંત્રો પર 20% લેખે તથા ફર્નિચર પર 5% લેખે ઘસારો ગણો.
- 35) નીચેની બાકીઓ વર્ધમાન લિમિટેડના ચોપડામાંથી વ માં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી તા. 31-03-2019 ના રોજનું પાકું સરવૈયું ની ધારા 2013 ના પરિશિષ્ટ III મુજબ તૈયાર કરો.

તા. 31-03-2019 ના રોજનું પાકું સરવૈયું

ઉધાર બાકી	રકમ (₹)	જમા બાકી	રકમ (₹)
પ્લાન્ટ મશીનરી	8,00,000	ઈક્વિટી શેરમૂડી	5,50,000
રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ	60,000	9% ની બેંક લોન	5,00,000
સ્ટોક	4,30,000	સૂચિત ડિવિડન્ડ	1,80,000
દેવાદારો	5,60,000	લેણદારો	1,00,000
મળવાનું બાકી વ્યાજ	30,000	નફા નુકસાન ખાતાનો વધારો	5,00,000
ટ્રેડ માર્ક	20,000	પ્રોવિડન્ડ ફંડ	7,00,000
10% નર્મદા બોન્ડ	7,00,000	બેંક ઓવરડ્રાફ્ટ	1,60,000
છૂટા ઓઝારો	40,000		
ટેલિફોન ડિપોઝીટ	30,000	ચૂકવવાનો બાકી પગાર	60,000
મ્યુચ્યુઅલ ફંડના યુનીટ (કામચલાઉ)	1,00,000	10% ના ડિબેન્ચર	2,30,000
ઈક્વિટી શેરના બાકી હમ્મા	10,000	કરવેરાની જોગવાઈઓ	20,000
કોમ્પ્યુટર્સ	1,80,000		
કોમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર	40,000		
	30,00,000		30,00,000

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

154 (H)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्न पत्र में कुल 6 विभाग तथा 35 प्रश्न हैं।
- 2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
- 3) प्रश्नों की सूचनानुसार उत्तर दीजिए।
- 4) प्रश्न के सामने लिखे अंक उसके गुण हैं।
- 5) फुटपट्टी और पेन्सिल का उपयोग आवश्यकतानुसार कीजिए।
- 6) गणना के लिए सादे कैल्कुलेटर का उपयोग कर सकते हैं।
- 7) नए विभाग की शुरुआत नए पन्ने से कीजिए।

विभाग -A

- निम्नलिखित 1 से 10 वैकल्पिक प्रश्न हैं। दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न का 1 अंक है :

[10]

- 1) साझेदारों के चालू खाते के जमा शेष का ब्याज पेढी के लिए क्या गिना जाता है?
(A) खर्च (B) दायित्व
(C) आवक (D) हानि
- 2) ख्याति ----- का वित्तीय मूल्य है।
(A) विनियोगों
(B) प्रतिस्पर्धा
(C) स्थायी सम्पत्तियों
(D) धंधाकीय इकाई की प्रतिष्ठा
- 3) साझेदारी पेढी के पुनर्गठन के समय विनियोग ----- पर पुनः मूल्यांकन के बाद की पक्की तलपट में दर्शाये जाते हैं।
(A) आंतरिक कीमत
(B) लागत कीमत
(C) बाजार कीमत
(D) दार्शनिक कीमत

- 4) रिया, धुवी और ईशा समान भाग में लाभ-हानि बाँटने वाले साझेदार हैं। धुवी निवृत्त होती है। धुवी का भाग रिया और ईशा को समान भाग में मिलता है तो रिया और ईशा का लाभ-हानि का नया प्रमाण ----- होगा।
- (A) 3 : 1 (B) 2 : 1
(C) 1 : 2 (D) 1 : 1
- 5) पेढ़ी के विसर्जन के समय कारीगर अकस्मात मुआवजा फंड किस खाते में ले जाया जाता है?
- (A) वसूली खाते में
(B) साझेदारों के पूँजी खाते में
(C) लाभ-हानि खाते में
(D) रोकड़ खाते में
- 6) कंपनी को शेयर के सार्वजनिक अभिदान के लिए किसकी सम्मति लेनी पड़ती है?
- (A) केन्द्र सरकार (B) सेबी
(C) राज्य सरकार (D) रिज़र्व बैंक
- 7) ऋणपत्र प्रीमियम से निर्गमित करते समय प्राप्त प्रीमियम की रकम ----- है।
- (A) राजस्व लाभ (B) पूँजी हानि
(C) पूँजी लाभ (D) राजस्व हानि
- 8) निम्न में से किसका समावेश संचालन खर्च में नहीं होता?
- (A) सम्पत्ति की बिक्री से नुकसान (B) आग से नुकसान
(C) चुकाया ब्याज (D) उपरोक्त सभी
- 9) प्रवाही गुणोत्तर यह-----
- (A) तरलता का माप है।
(B) अल्पकाल की लाभदायकता का माप है।
(C) लाभदायकता का माप है।
(D) सम्पन्नता का माप है।
- 10) गतवर्ष की तुलना में चालू वर्ष में ख्याति की रकम घटती है, तो----- कहलाती है।
- (A) ख्याति की बिक्री
(B) ख्याति की खरीदी
(C) ख्याति अपलिखित
(D) उपरोक्त सभी

विभाग -B

- निम्नलिखित 11 से 20 प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक हैं :

[10]

- 11) अधिक लाभ का सूत्र लिखिए।
- 12) साझेदारी पेढी का पुनर्गठन अर्थात् क्या?
- 13) नये साझेदार को प्राप्त होनेवाले कोई दो अधिकार बताइए।
- 14) ऐच्छिक विसर्जन अर्थात् क्या?
- 15) वर्तमान कंपनी कानून के अनुसार कंपनी प्रति शेयर कम-से-कम कितनी कीमत पर अपने शेयर प्रकाशित कर सकती है?
- 16) 'ऋणपत्र' अर्थात् क्या?

अथवा

सुरक्षा प्रतिभूति के आधार पर ऋणपत्रों के प्रकार लिखिए।

- 17) तुलनात्मक पत्रक अर्थात् क्या?
- 18) किन गुणोत्तरों के द्वारा कार्यक्षमता मापी जाती है?
- 19) ब्याज आवरण गुणोत्तर का सूत्र लिखिए।
- 20) रोकड़ और रोकड़ समकक्ष किसे कहते हैं?

विभाग - C

- निम्नलिखित 21 से 26 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :

[18]

- 21) जय और अजय एक साझेदारी पेढी के साझेदार हैं। उनकी पूँजी का अनुपात 3:2 है। जय को उसका कमीशन देने के बाद के शुद्ध लाभ पर 8% कमीशन देना है। यदि वर्ष के अंत में पेढी का कुल लाभ ₹ 96,876 हो तो जय को कितनी रकम मिलेगी?

- 22) संजू, रघु और राजू एक पेढ़ी के साझेदार हैं। उनके लाभ-हानि का वितरण 1:1:2 है। सभी साझेदारों ने लाभ-हानि वितरण का प्रमाण बदलकर 3:2:2 करने का निश्चय किया है। साझेदारों द्वारा किए गए त्याग की गणना कीजिए।
- 23) निम्न व्यवहारों की पेढ़ी के विसर्जन के समय की प्रविष्टियाँ लिखिए (विवरण आवश्यक नहीं है) :
- (i) बही में ख्याति दर्शाई नहीं है, विसर्जन के समय उसकी बिक्री के ₹ 60,000 मिले।
- (ii) लेपटॉप की कीमत ₹ 45,000 है। एक साझेदार उसे ₹ 35,000 में ले जाता है।
- (iii) फुटकर लेनदार ₹ 80,000 है, जिसे 25% बट्टा से चुकाया।
- 24) विसर्जन के समय पेढ़ी की कुल सम्पत्तियाँ ₹ 8,00,000 है। जिसमें 40% चालू सम्पत्तियाँ हैं, जिसमें रोकड़ ₹ 40,000 का समावेश होता है। स्थिर सम्पत्तियों के 120% मिले जबकि चालू सम्पत्तियों की 80% रकम मिली।
आवश्यक गणना करके प्रविष्टियाँ लिखिए (विवरण आवश्यक नहीं है।)

अथवा

साझेदारी पेढ़ी के विसर्जन के लिए अदालत किन परिस्थितियों में आदेश कर सकती है? समझाइए।

- 25) सिद्ध लिमिटेड ने ता. 2 के दिन ₹ 300 एक ऐसे 8% के 14,000 ऋणपत्र 5% के प्रीमियम से प्रकाशित किए जो ता. 31-12-2023 के दिन प्रति ऋणपत्र ₹ 330 की कीमत करने हैं। कंपनी की बही में आवश्यक प्रविष्टियाँ कीजिए [विवरण नहीं है]।
- 26) चार्मी लिमिटेड ने ₹ 6,00,000 की मशीनरी मेन्यु. लिमिटेड के पास से ता. 01-12-2017 के दिन खरीदी। ₹ 2,00,000 ता. 01-01-2018 को चेक से चुकाये। बाकी रकम के लिए ₹ 4,20,000 के ₹ 11% के ऋण दिए। चार्मी लि. की बही में आवश्यक प्रविष्टियाँ कीजिए। (विवरण आवश्यक नहीं है)।

अथवा

अंतर लिखिए (कोई भी तीन) :
शेयर एवं ऋणपत्र।

विभाग -D

निम्नलिखित 27 से 30 प्रश्नों के जहाँ आवश्यक हों वहाँ गणना करके उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 4 अंक हैं :

[16]

27) प्रभा और प्रभु की साझेदारी पेढी के लाभ एवं अन्य जानकारी के आधार पर साझेदारी पेढी की ख्याति की कीमत औसत लाभ को पूँजीकृत करने की पद्धति से ज्ञात कीजिए:

- (1) विनियोजित पूँजी — ₹ 8,00,000
- (2) अपेक्षित मुआवजे की दर — 12%
- (3) अंतिम वर्षों का लाभ :

वर्ष	लाभ (₹)
2014-15	1,20,000
2015-16	90,000
2016-17	1,50,000

28) निम्न दिए गए लाभ-हानि के पत्रकों के आधार पर लाभ-हानि पत्रक का समान माप का पत्रक तैयार कीजिए :

विवरण	टिप्पणी नंबर	31-3-2017 (₹ में)	31-3-2017 (₹ में)
I. बिक्री से उपज		37,50,000	30,00,000
II. खर्च			
(i) पुनः बिक्री के लिए खरीदी		20,62,500	15,00,000
(ii) कर्मचारियों के लाभ के खर्च		2,50,000	3,00,000
(iii) वित्तीय खर्च		2,50,000	1,80,000
(iv) घिसाई एवं अपलिखित रकम		3,00,000	2,70,000
कुल खर्च		28,37,500	22,50,000
III. आयकर से पहले का लाभ		9,12,500	7,50,000
IV. घटाओ: 30% आयकर		2,73,750	2,25,000
V. आयकर के बाद का लाभ		6,38,750	5,25,000

- 29) निम्न दी गई कर्णावती कंपनी लि. की जानकारी के आधार पर सकल लाभ का गुणोत्तर एवं परिचालन गुणोत्तर ज्ञात कीजिए:

विवरण	वर्ष 2019 रकम (₹)
बिक्री	15,00,000
बिक्री माल की लागत	7,50,000
प्रशासन खर्च	1,00,000
बिक्री खर्च	2,50,000
घिसाई	1,00,000

अथवा

राजयश कम्पनी लि. की निम्न जानकारी पर से दायित्व-इक्विटी गुणोत्तर की गणना कीजिए :

विवरण	रकम (₹)	विवरण	रकम (₹)
गैर-चालू सम्पत्तियाँ	28,00,000	लेनदार	90,000
	17,00,000	देनी हुंडी	40,000
कुल दायित्व	15,00,000	अदत्त खर्च	70,000

- 30) निम्न जानकारी के आधार पर विनियोग प्रवृत्तियों से उद्भव हुए रोकड़ प्रवाह की गणना कीजिए :

विवरण	रकम (₹)
गैर चालू विनियोगों का विक्रय	8,80,000
जमीन की खरीदी	14,80,000
खरीदी	9,80,000
फर्नीचर की बिक्री	4,50,000
गों पर डिविडेंड मिला	4,00,000
ना चुकाया	3,20,000
अंश प्रकाशित किए	12,00,000
डिबेंचरों का शोधन किया	4,50,000
लोन लिया	2,80,000

अथवा

निम्न दी गई जानकारी के आधार पर वित्तीय प्रवृत्तियों में से उद्भव हुए रोकड़ प्रवाह की गणना कीजिए :

विवरण	31-3-2019 (₹ में)	31-3-2018 (₹ में)
10 % के ऋणपत्र	2,45,000	1,95,000
इक्विटी अंश पूँजी	3,45,000	2,50,000
12 % के ऋणपत्र	1,00,000	1,50,000
अधिमान अंश पूँजी	80,000	1,00,000
बैंक ओवरड्राफ्ट	45,000	68,000

अतिरिक्त जानकारी:

- (1) ऋणपत्रों पर ब्याज चुकाया ₹ 12,000
- (2) इक्विटी अंश डिविडन्ड और अधिमान अंश डिविडन्ड चुकाया ₹ 22,000
- (3) बैंक ओवरड्राफ्ट का ब्याज चुकाया ₹ 4,000

विभाग - E

■ निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 31 से 33 निबंध प्रकार के प्रश्न हैं। प्रत्येक के लिए 8 अंक हैं :

[24]

- 31) भव्य और दीप एक पेढ़ी के 1:2 के प्रमाण में लाभ-हानि बाँटने वाले साझेदार हैं। ता. 31-03-2019 को उनकी पेढ़ी की पक्की तलपट निम्नानुसार थी :

पक्की तलपट

पूँजी दायित्व	रकम (₹)	सम्पत्ति-लेना	रकम (₹)
पूँजी खाता		ख्याति	27,000
भव्य : 1,00,000		जमीन-मकान	1,50,000
दीप : 1,50,000	2,50,000	यंत्र	50,000
लाभ-हानि खाता	9,000	स्टॉक	20,000
सामान्य अनामत	15,000	देनदार	30,000
लेनदार	25,000	लेना हुंडी	10,000
डूबत ऋण अनामत	8,000	रोकड़	20,000
	3,07,000		3,07,000

उपरोक्त तारीख को उन्होंने वेदांत को नए साझेदार के रूप में प्रवेश दिया। अन्य विवरण निम्नानुसार तय किए गए :

- (1) देनदारों पर डूबत ऋण अनामत ₹ 5,000 रखनी है।
- (2) जमीन-मकान की कीमत में 10% की वृद्धि करनी है।
- (3) यंत्रों की बही कीमत उसकी बाजार कीमत से 25% अधिक है।
- (4) स्टॉक की कीमत 10% कम करनी है।
- (5) वेदांत अपने भाग की ख्याति ₹ 16,000 रोकड़ लाएगा। पुराने साझेदारों के त्याग का प्रमाण ₹ 1:3 है।
- (6) वेदांत अपने भाग की पूँजी के रूप में ₹ 2,69,000 रोकड़ लाएगा। आवश्यक खाते तैयार करके प्रवेश के बाद की पक्की तलपट तैयार कीजिए।

32) A, B और C 4:3:2 के प्रमाण में लाभ-हानि बाँटने वाले एक पेढ़ी के साझेदार हैं। तारीख 31-3-2019 के दिन उनकी पेढ़ी की पक्की तलपट निम्नानुसार थी:

पक्की तलपट

पूँजी दायित्व		सम्पत्ति-लेना	रकम (₹)
पूँजी खाता		ख्याति	36,000
A : 1,60,000		जमीन-मकान	1,50,000
B : 96,000		यंत्र	90,000
C : 80,000	3,36,000	स्टॉक	85,000
अनामत फंड	45,000	देनदार 60,000	
कारीगर मुआवजा फंड	13,500	(-) डूबत	
साझेदार का ऋण		अनामत -4,000	56,000
A : 10,000		बैंक	63,000
B : 16,000	26,000	विज्ञापन अभियान खर्च	4,500
लेनदार	64,000		
			4,84,500

तारीख 01-04-2019 के दिन A निवृत्त होता है। निवृत्ति की शर्तें निम्न हैं :

- (1) जमीन-मकान की कीमत ₹ 1,80,000 गिननी है।
- (2) यंत्रों की कीमत ₹ 15,000 घटाना है।
- (3) देनदारों पर 10% डूबत ऋण अनामत रखनी है।
- (4) लेनदारों में से ₹ 5,000 नहीं चुकाने पड़ेंगे।
- (5) पेढ़ी की ख्याति का मूल्यांकन ₹ 1,80,000 किया गया।

(6) B और C के लाभ का प्रमाण ₹ 3:1 है।

(7) A को ₹ 20,000 तुरंत चुकाने हैं एवं बाकी की रकम लोन के रूप में रखनी है।

पुनः मूल्यांकन खाता, साझेदारों का पूँजी खाता और A की निवृत्ति के बाद की पक्की तलपट तैयार कीजिए।

33) गुजरात मशीन लिमिटेड ने ₹ 10 के एक ऐसे 15,00,000 इक्विटी अंश निर्गमित किए जिन पर निम्नानुसार रकम चुकानी थी :

आवेदन के समय प्रति शेयर ₹ 3

आवंटन के समय प्रति शेयर ₹ 4

प्रथम एवं अंतिम माँग के समय प्रति अंश ₹ 3

कंपनी को आम जनता में से 15,70,000 अंशों के लिए आवेदन पत्र मिले थे। अतिरिक्त प्राप्त आवेदन अस्वीकृत करके रकम वापस की गई।

आकाश जिसके पास 1,200 अंश स्वीकृत किए गए थे, उसने अंतिम माँग की रकम नहीं चुकाई थी।

जिन अंशों पर माँग बाकी थी, उन अंशों को कंपनी ने जप्त कर लिया। जप्त किए गए सभी अंश अधिकतम बट्टा देकर पुनः प्रकाशित किए।

उपरोक्त व्यवहारों को लिखने के लिए कंपनी की बही में प्रविष्टियाँ कीजिए। [विवरण आवश्यक नहीं है।]

अथवा

पलाश कंपनी लिमिटेड ने 2,00,000 इक्विटी अंश, प्रति अंश ₹ 10 की दर से आम जनता के लिए निर्गमित किए। कंपनी ने आवेदन के समय प्रति अंश ₹ 3.50, आवंटन के समय प्रति अंश ₹ 4 तथा प्रथम एवं अंतिम माँग के समय प्रति अंश ₹ 2.50 माँगने का निश्चय किया था।

आम जनता के पास से कुल 2,30,000 इक्विटी अंशों के लिए आवेदन पत्र मिले थे, जिसमें से 30,000 इक्विटी अंशों के आवेदन अस्वीकृत करके रकम वापस की गई।

हित जिसने 2500 अंशों के लिए आवेदन किया था, उसने आवेदन के समय प्रति अंश ₹ 10 की दर से रकम भेज दी थी। कंपनी ने उसके सभी अंशों को स्वीकार किया था, जबकि प्रीत के 1500 अंश स्वीकृत किए गए थे, उसने अंश आवंटन के समय प्रथम एवं अंतिम माँग की रकम भी कंपनी को भेज दी थी।

इसके अलावा आवंटन एवं माँग के समय की लेनी रकम समय पर सम्पूर्णतः मिल गई थी। कंपनी की बही में उपरोक्त व्यवहारों की प्रविष्टियाँ कीजिए [विवरण आवश्यक नहीं है]।

विभाग - F

■ निम्नलिखित प्रश्न क्र

34) अंश और वंश की साझेदारी पेढ़ी सकल तलपट और समायोजनों पर से लाभ-हानि खाता, साझेदारों का पूँजी खाता और आर्थिक चिट्ठा तैयार कीजिए :

अंश और वंश की साझेदारी पेढ़ी की ता. 31-03-2019 की सकल तलपट

विवरण	उधार शेष (₹)	जमा शेष (₹)
पूँजी खाता -		
अंश :		1,50,000
वंश :		1,60,000
माल का स्टॉक (ता. 31.3.2019)	54,600	
रोकड़ शेष	560	
बैंक में चालू खाता	14,000	
एसबीआई की फिक्स डिपॉजिट	80,000	
देनदार-लेनदार	36,800	24,000
वेतन	37,000	
जमीन-मकान	1,80,000	
यंत्र	40,000	
फर्नीचर	10,000	
बीमा प्रीमियम	2,000	
स्टेशनरी - छपाई खर्च		
डूबत ऋण एवं डूबत ऋण अनामत	400	
विज्ञापन खर्च	1,200	
मुसाफरी खर्च (यात्रा व्यय)	800	
व्यापार खाता		61,800
वंश का लोन (ता. 01.10.2018 से)		60,000
बट्टा अनामत		760
	4,58,560	4,58,560

समायोजन :

- (1) अंश ₹ 4,000 की मूल कीमत का माल निजी उपयोग के लिए ले गया, परंतु उसका लेखा बही में नहीं किया गया।
- (2) हिसाबी वर्ष के अंत में ₹ 8,000 का माल उधार खरीदा था, परंतु उसका लेखा करना रह गया।
- (3) पेशगी चुकाया बीमा प्रीमियम ₹ 400 है।
- (4) देनदारों पर ₹ 800 का लेना अब वसूल नहीं होगा, देनदारों पर 5% डूबत ऋण अनामत रखिए।
- (5) यंत्र पर 20% की दर से और फर्नीचर पर 5% की दर से घिसाई गिनिए।

35) निम्नलिखित बाकियाँ वर्धमान लिमिटेड की बही में से ली गई हैं। इन बाकियों से ता. 31-03-2019 के दिन की पक्की तलपट कंपनी कानून- 2013 के परिशिष्ट- III के अनुसार तैयार कीजिए :

ता. 31-03-2019 के दिन की सकल तलपट

उधार शेष	रकम (₹)	जमा शेष	रकम (₹)
प्लांट एवं मशीनरी	8,00,000	इक्विटी शेयर पूँजी	5,50,000
रोकड़ एवं रोकड़ समकक्ष	60,000	9% बैंक लोन	5,00,000
स्टॉक	4,30,000	सूचित डिविडन्ड	1,80,000
देनदार	5,60,000	लेनदार	1,00,000
मिलना शेष ब्याज	30,000	लाभ-हानि खाते का आधिक्य	5,00,000
ट्रेडमार्क	20,000	प्रोविडेन्ट फंड	7,00,000
10% के नर्मदा बॉन्ड	7,00,000	बैंक ओवरड्राफ्ट	1,60,000
फुटकर औजार	40,000	चुकाना शेष वेतन	60,000
टेलीफोन डिपॉजिट	30,000	10% के ऋणपत्र	2,30,000
म्युचुअल फंड के यूनिट (कामचलाऊ)	1,00,000	करवेरा का प्रावधान	20,000
इक्विटी शेयर की अप्राप्त माँग	10,000		
कम्प्यूटर्स	1,80,000		
कम्प्यूटर साफ्टवेयर	40,000		
	30,00,000		30,00,000

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

154(E)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains 6 sections and total 35 questions.
- 2) All questions are compulsory. Options are internal.
- 3) Answers should be written according to the instructions only.
- 4) Figures to the right side indicate full marks for the questions.
- 5) Use pencil and scale wherever necessary.
- 6) Use of simple calculator is permitted.
- 7) Start new section on a new page.

SECTION - A

- Questions from 1 to 10 are objective type questions. Choose the correct answer from the options given and write. Each question carries 1 mark :

[10]

- 1) How would you consider the interest on credit balance of partners' current account for firm?
(A) Expense (B) Liability
(C) Income (D) Loss
- 2) Goodwill is the financial value of _____.
(A) Investment
(B) Competition
(C) Fixed assets
(D) Prestige of business enterprise
- 3) At the time of reconstruction of a partnership firm, investments are shown at _____ in the balance sheet after the revaluation.
(A) intrinsic value (B) cost price
(C) market value (D) face value

- 4) Riya, Dhruvi and Isha are equal partners. Dhruvi retires, Dhruvi's share is gained by Riya and Isha equally. $\frac{1}{3}$ of the share is gained by _____.
- (A) 3 : 1 (B) 2 : 1
(C) 1 : 2 (D) 1 : 1
- 5) To which account workmen accident compensation fund is transferred at the time of dissolution of a firm?
- (A) Realization A/c (B) Partners' Capital A/c
(C) Profit-loss A/c (D) Cash A/c
- 6) For public issue of shares company has to take permission from whom?
- (A) Central Government (B) SEBI
(C) State Government (D) Reserve Bank
-
- 7) The amount of profit or loss transferred to the partners' capital account is _____.
- (A) revenue profit (B) capital loss
(C) capital profit (D) revenue loss
- 8) Which of the following is not a non-current asset? _____ expenses
- (A) Loss on sale of assets (B) loss due to fire
(C) Interest paid (D) All of the above
- 9) Liquidity ratio is _____.
- (A) measurement of liquidity
(B) measurement of short-term profitability
(C) measurement of profitability
(D) measurement of solvency
- 10) Reduction in goodwill in current year as compared to previous year is _____.
- (A) Sale of goodwill (B) Purchase of goodwill
(C) Written off goodwill (D) All of the above

SECTION - B

- Answer the following questions from 11 to 20 in one sentence each. Each question carries 1 mark : [10]

- 11) What is super profit?
- 12) What is a partnership firm?
- 13) What is a new partner?
- 14) What is voluntary dissolution?
- 15) At what minimum price per share company can issue shares according to current provisions of Companies Act?
- 16) What is debenture?

OR

State the types of debenture on the basis of security.

- 17) What is comparative statement?
- 18) What is a ratio?
- 19) Write formula to find interest coverage ratio.
- 20) What is cash and cash equivalent?

SECTION - C

- Answer the following questions from 21 to 26 in short. Each question carries 3 marks : [18]

- 21) Jay and Ajay are the partners of a firm. Their capital ratio is 3:2. Jay is to be paid 8% commission on net profit, after deduction of such commission. What amount will be received by Jay if profit for the year is ₹ 96,876?
- 22) Sanju, Raghu and Raju are partners of a partnership firm. Profit-loss sharing ratio is 1:2:2 between them. All partners have decided to change profit-loss sharing ratio to 3:2:1. Calculate the sacrifice ratio of partners.
- 23) Pass journal entries for the following transactions of the firm in the case of firm's dissolution. [Narration not necessary]
- (i) Goodwill is not disclosed in the book. But ₹ 60,000 are realised during dissolution.

- (ii) The value of laptop is ₹ 45,000. One partner has taken it for ₹ 35,000.
- (iii) Sundry creditors ₹ 80,000, paid at 25% discount.
- 24) At the time of dissolution total assets of the firm are of ₹ 8,00,000. Out of that 40% are current assets. Where cash is included of ₹ 40,000. 120% of fixed assets are realised. 80% are realised from current assets. Show necessary calculations and write journal entries. [Narration not necessary]

OR

In which circumstances court can pass the order for dissolution of a firm? Explain.

- 25) On 1.1.2017 'Siddh Limited' issued 14,000, 8% debentures of ₹ 300 each at a premium of 5%. These debentures are to be redeemed on 31.12.2023 at ₹ 330 per debenture. Write necessary journal entries in the books of the company [Without narration].
- 26) Charmi Limited purchased machinery worth ₹ 6,00,000 from Prem Manufacturing Ltd. on 1.12.2017. Paid ₹ 2,00,000 by cheque on 1.1.2018 and for balance amount issued 11% debentures of ₹ 4,20,000. Write necessary journal entries in the books of Charmi Ltd. [Without narration].

OR

Distinguish between shares and debentures [Three points].

SECTION - D

- Questions from 27 to 30 are calculative questions. Give answer showing calculations wherever necessary. Each question carries 4 marks :

[10

- 27) Prabha and Prabhu are partners of a partnership firm. On the basis of their firm's profit and other information, determine the value of goodwill by capitalised average profit method.
- (1) Capital employed ₹ 8,00,000
- (2) Expected rate of return 12%

(3) Previous year's profit :

Year	Profit (₹)
2014-15	1,20,000
2015-16	90,000
2016-17	1,50,000

28) Prepare common size profit and loss statement from the given profit and loss statement :

Particulars	Note No.	31.3.2017	31.3.2016
I. Sales revenue		37,50,000	30,00,000
II. Expenses :			
(i) Purchases for resale		20,62,500	15,00,000
(ii) Employees' benefit expenses		2,50,000	3,00,000
(iii) Financial expenses		2,25,000	1,80,000
(iv) Depreciation and amortized amount		3,00,000	2,70,000
Total expenses		28,37,500	22,50,000
III. Profit before tax		9,12,500	7,50,000
IV. Less : Tax 30%		2,73,750	2,25,000
V. Profit after Tax		6,38,750	5,25,000

29) From the following information of Karnavati Limited, calculate gross profit ratio and operating ratio :

Particulars	Year 2019 (₹)
Sales	15,00,000
Cost of goods sold	7,50,000
Administrative expenses	1,00,000
Sales expenses	2,50,000
Depreciation	1,00,000

OR

From the following information of Rajyash Co. Ltd., calculate debt-equity ratio :

Particulars	Amount (₹)
Non-current assets	28,00,000
Current assets	17,00,000
Total liabilities	15,00,000
Creditors	90,000
Bills Payables	40,000
Outstanding expenses	70,000

30) From the following information calculate cash flow from investing activities :

Particulars	Amount (₹)
Sales of Non-current investments	8,80,000
Purchase of land	14,80,000
Purchase of machine	9,80,000
Sale of furniture	4,50,000
Dividend received on investments	4,00,000
Paid for goodwill	3,20,000
Issue of shares	12,00,000
Redemption of debentur	4,50,000
Loan borrowed	2,80,000

OR

From the following information calculate cash flow from financing activities :

Particulars	31.03.2019	31.03.2018
10% debentures	2,45,000	1,95,000
Equity share capital	3,45,000	2,50,000
12% debentures	1,00,000	1,50,000
Preference share capital	80,000	1,00,000
Bank Overdraft	45,000	68,000

Additional information :

- (1) Debenture interest paid ₹ 12,000
- (2) Paid ₹ 22,000 for equity share dividend and preference share dividend
- (3) Paid ₹ 4000 as interest on Bank overdraft.

SECTION - E

■ Following Questions from 31 to 33 are essay type questions. Each question carries 8 marks :

[24]

- 31) Bhavya and Deep are partners sharing profit and loss in the ratio 1:2. Balance sheet of their firm as on 31-3-2019 was as under :

Balance Sheet

Liabilities	Amt. (₹)	Assets	Amt (₹)
Capital Accounts :		Goodwill	27,000
Bhavya 1,00,000		Land-building	1,50,000
Deep 1,50,000	2,50,000	Machinery	50,000
Profit-Loss A/c	9,000	Stock	20,000
General reserve	15,000	Debtors	30,000
Creditors	25,000	Bills receivable	10,000
Bad debts reserve	8,000	Cash	20,000
	3,07,000		3,07,000

They admitted Vedant as a new partner as on the above date for following terms :

- (1) Bad debts reserve is to be kept ₹ 5,000 on debtors.
- (2) Value of land-building is to be appreciated by 10%.
- (3) Book value of machinery is 25% more than its market value.
- (4) Value of stock is to be decreased by 10%.
- (5) Vedant will bring ₹ 16,000 for his share of goodwill in cash.
Sacrifice ratio of Bhavya and Deep is 1:3.
- (6) Vedant will bring ₹ 2,69,000 in cash as capital.

Prepare necessary accounts and balance sheet after admission of the new partner.

- 32) A, B and C are partners of a partnership firm sharing profit-loss in the ratio 4:3:2. Balance sheet of the firm as on 31-3-2019 was as under :

Balance Sheet

Liabilities	Amt. (₹)	Assets	Amt (₹)
Capital Accounts:		Goodwill	36,000
A	1,60,000	Land-building	1,50,000
B	96,000	Machinery	90,000
C	80,000	Stock	85,000
Reserve fund	45,000	Debtors	60,000
Workmen com- pensation reserve	13,500	BDR	- 4,000
Partners' Loan:		Bank	63,000
A	10,000	Advertisement	
B	16,000	Campaign exp.	4,500
Creditors	64,000		
	4,84,500		4,84,500

'A' retired on 1-4-2019. Terms of retirement is as under :

- (1) Value of Land-building is ₹ 1,80,000.
- (2) Value of machinery is to be reduced by ₹ 15,000.
- (3) Provision for doubtful debt is to be kept at 10% on debtors.
- (4) ₹ 5,000 is not payable to creditor.
- (5) Valuation of Goodwill is ₹ 1,80,000.
- (6) Gain ratio of B and C is 3:1.
- (7) ₹ 20,000 is to be paid to 'A' and balance will be kept as loan.

Prepare revaluation account, partners' capital accounts and balance sheet after A's retirement.

33) Gujarat Machine limited issues 15,00,000 equity shares of ₹ 10 each on which amount was payable as under :

₹ 3 per share on application

₹ 4 per share on allotment

₹ 3 per share on first and final call.

Company received applications for 15,70,000 shares from public. Excess applications were rejected and money paid on them was refunded.

Aakash who was allotted 1200 shares did not pay final call money. Company forfeited all the shares on which final call was unpaid and reissued all forfeited shares at maximum permissible discount.

Pass necessary journal entries in the books of the company for above transactions. [Without narration].

OR

Palash Company Limited issued 2,00,000 equity shares of ₹ 10 each for public subscription. Company decided to call ₹ 3.50 per share on application, ₹ 4 per share on allotment and ₹ 2.50 per share on first and final call.

Applications were received from public for 2,30,000 equity shares of which applications for 30,000 equity shares were rejected and their application money was refunded to applicants.

Heet who had applied for 2500 shares had paid entire amount i.e. ₹10 per share at the time of application. Company has allotted him all the shares applied for. Preet who was allotted 1500 shares had paid his first and final call money in advance along with share allotment money.

Except this, all the amounts due on allotment and call were received on due dates. Write journal entries for above transactions in the books of the company [Without narration].

SECTION - F

- Answer the following essay type questions 34 and 35. Each question carries 11 marks :

- 34) From the trial balance and adjustments of partnership firm of Ansh and Vansh, prepare profit and loss A/c, capital accounts of partners and Balance-sheet :

Trial balance of partnership firm of Ansh and Vansh as on 31-3-2019

Particulars	Dr. Bal (₹)	Cr. Bal (₹)
Capital Accounts :		
Ansh	—	1,50,000
Vansh	—	1,60,000
Stock (31-3-2019)	54,600	—
Cash balance	560	—
Current A/c with bank	14,000	—
Fixed deposit of SBI	80,000	—
Debtors - Creditors	36,800	24,000
Salary	37,000	—
Land-building	1,80,000	—
Machinery	40,000	—
Furniture	10,000	—
Insurance premium	2,000	—
Stationery and printing	1,200	—
Bad debts - Bad debts reserve	400	2,000
Advertisement expenses	1200	—
Travelling expenses	800	—
Trading A/c	—	61,800
Loan of Vansh (1-10-2018)	—	60,000
Discount reserve	—	760
Total	4,58,560	4,58,560

Adjustments :

- (1) Ansh withdrew goods of ₹ 4,000 for personal use. It is not recorded in the books.

- (2) Goods of ₹ 8,000 purchased on credit at the end of the accounting year, which is not recorded in the books.
- (3) Prepaid insurance is ₹ 400.
- (4) From debtors ₹ 800 is not recoverable. Provide 5% bad debts reserve on debtor.
- (5) Provide depreciation on machinery at 20% and on furniture at 5%.
- 35) Following balances are extracted from the books of Vardhman Ltd. Prepare balance sheet as per schedule-III of Companies Act, 2013 as at 31-3-2019 :

Trial balance as on 31-3-2019

Debit Balance	Amount (₹)	Credit Balance	Amount (₹)
Plant-Machinery	8,00,000	Equity Share	
Cash and Cash equivalent	60,000	Capital	5,50,000
Stock	4,30,000	9% loan from Bank	5,00,000
Debtors	5,60,000	Proposed dividend	1,80,000
Interest accrued	30,000	Creditors	1,00,000
Trade marks	20,000	Surplus as per statement of	
10% Narmada bond	7,00,000	profit-loss	5,00,000
Loose tools	40,000	Provident fund	7,00,000
Telephone deposit	30,000	Bank overdraft	1,60,000
Mutual fund units (temporary)	1,00,000	Outstanding Salary	60,000
Calls in arrears on shares equity	10,000	10% debentures	2,30,000
Computers	1,80,000	Provision for tax	20,000
Computer software	40,000		
Total	30,00,000		30,00,000

